
NOTA RESUM

Nota resum de l'informe 2/2023, relatiu al Canal Segarra-Garrigues, Resolució 510/XI del Parlament

Barcelona, 19 d'abril de 2023

La Sindicatura de Comptes de Catalunya ha emès l'informe 2/2023, relatiu al Canal Segarra-Garrigues, en compliment de la Resolució 510/XI del Parlament de Catalunya.

L'informe, presentat per la síndica Llum Rodríguez com a ponent, va ser aprovat pel Ple de la Sindicatura en la sessió del 28 del març del 2023.

L'àmbit temporal de l'informe abasta des de l'any 2002, en què el Govern de la Generalitat va autoritzar la licitació de les obres de concentració parcel·lària i de les actuacions que integren la projecció, construcció, explotació i manteniment de la xarxa de distribució del Canal Segarra-Garrigues, fins al 31 de desembre del 2016, últim exercici tancat a la data d'aprovació de la Resolució parlamentària esmentada. Tot i així, amb l'objectiu de facilitar informació més actual, la Sindicatura ha incorporat les dades actualitzades a març del 2022, data de tancament de la redacció de l'informe.

L'informe recull el detall dels costos totals de construcció del Canal Segarra-Garrigues i l'anàlisi del grau d'execució de la concentració parcel·lària i de la xarxa de distribució, l'anàlisi de les desviacions de costos respecte de les previsions inicials, en termes econòmics, temporals i d'ús de la xarxa, i la previsió de despesa futura.

El Canal Segarra-Garrigues va néixer amb la finalitat de transformar a regadiu 70.150 ha de terres de secà del marge esquerre del riu Segre de les comarques de la plana de Lleida (la Noguera, la Segarra, el Pla d'Urgell, l'Urgell, el Segrià i les Garrigues).

El Canal s'estructura, per una banda, en una xarxa de regulació i transport amb un canal principal per al transport de l'aigua de 84,76 km de longitud, que uneix l'embassament de Rialb i l'embassament de l'Albagés i, per una altra banda, una xarxa de distribució de regadiu per portar l'aigua a les finques, per a la qual inicialment es preveia una longitud total de 3.500 km; actuacions de concentració parcel·lària en 45.530 ha; 43 basses de regulació i 17 estacions de bombament i altres actuacions complementàries com la construcció de 1.500 km de xarxa de nous camins rurals, la xarxa de drenatges i desguassos, 2 línies elèctriques, i la xarxa d'abastament d'aigua potable en alta a 73 municipis.

Els condicionants mediambientals derivats de l'execució de les sentències del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, del 28 de juny i 18 de desembre del 2007, han comportat canvis significatius en el Canal Segarra-Garrigues, en les superfícies d'exclusió de reg i en les

dotacions d'aigua, reduint la superfície del reg de transformació i augmentant la destinada a reg de suport. Conseqüentment, el Canal s'ha hagut de modificar per fer compatible el desenvolupament del reg i la conservació de fauna i hàbitats, amb mesures com la disminució de la dotació i l'exclusió del reg en una part de l'àmbit afectat. Aquestes mesures van donar lloc a la necessitat de canvis en el règim d'execució dels projectes, el Pla d'explotació i manteniment, el règim d'ingressos de l'adjudicatari per l'explotació de les xarxes de reg, el Pla economicofinancer i el calendari d'explotació.

En la construcció i explotació del Canal Segarra-Garrigues hi participen l'Estat, la Generalitat de Catalunya i la Comunitat General de Regants del Canal Segarra Garrigues. La construcció de la xarxa de regulació i transport correspon a l'Estat, mitjançant l'empresa estatal CASEGA, amb el finançament del 50% per part de la Comunitat de Regants, que va assumir la Generalitat mitjançant un conveni signat l'any 2006, sens perjudici de la posterior repercussió dels costos als beneficiaris finals.

El 31 de desembre del 2016 la xarxa de regulació i transport estava operativa i únicament restava pendent la finalització de la presa de l'Albagés.

L'execució de la concentració parcel·lària i la construcció de la xarxa de distribució correspon a la Generalitat. El contracte base es va formalitzar el 20 de juny del 2003 amb la mercantil Aigües Segarra Garrigues, SA, per import de 923,77 M€.

Inicialment, es preveia la finalització de la concentració parcel·lària el 2010, i de la xarxa de distribució, el 2012.

El 31 de desembre del 2016 de les 45.530 ha de concentració parcel·lària previstes inicialment, s'havien executat obres en 28.321 ha, amb un cost de 125,62 M€ i el març del 2022, del total previst, 30.003 ha estaven acabades, amb un cost total de 154,67 M€.

Pel que fa a la xarxa de distribució, el 31 de desembre del 2016, s'havien invertit 657,18 M€ dels 794,38 M€ previstos inicialment, i 712,36 M€ el març del 2022.

De les 70.150 ha previstes inicialment per transformar a regadiu –reduïdes a 65.500 ha el 2016 i a 64.995 el 2022– el 2016 hi havia 15.101 ha que podien ser regades, 3.272 ha en execució i 5.491 ha que estaven en reg. A març del 2022, 21.806 ha podien ser regades, 1.704 ha estaven en execució i 11.647 ha estaven en reg.

De l'anàlisi efectuada per la Sindicatura de l'execució del Canal Segarra-Garrigues, s'ha evidenciat l'existència de desviacions des de les tres vessants següents: econòmica (excés de costos), temporal (demora en l'execució) i d'ús (superfície que pot ser regada i en reg inferiors a les inicialment previstes).

Les dades del cost total d'execució del Canal Segarra-Garrigues, i la comparació entre els imports previstos inicialment, i la despesa acumulada a 31 de desembre del 2016, març del 2022 i l'import de previsió d'execució total, són les que es detallen seguidament:

Previsió inicial, execució i previsió d'execució total del Canal Segarra-Garrigues (IVA deduïble exclòs)

Concepte	Previsió inicial	Despesa acumulada a 31.12.2016	Variació sobre previsió inicial (%)	Despesa acumulada a març de 2022	Variació sobre previsió inicial (%)	Import de la previsió d'execució total	Variació sobre previsió inicial (%)
Xarxa de regulació i transport	444,75	311,49	(30,0)	413,81	(7,0)	624,90	40,5
Posada en reg	1.337,46	857,45	(35,9)	955,31	(28,6)	1.451,91	8,6
Total	1.782,21	1.168,94	(34,4)	1.369,12	(23,2)	2.076,81	16,5

Imports en milions d'euros.

En l'informe s'inclouen 35 observacions derivades de la fiscalització realitzada, de les quals es destaquen les següents:

- No s'ha facilitat a la Sindicatura cap pla relatiu al finançament i rescabament a la Generalitat per part dels usuaris del cost total de les obres de la xarxa de regulació i transport, ni de l'impacte pressupostari, economicofinancer i patrimonial de l'operació.
- L'import de la tarifa de servei que consta en el contracte base formalitzat no s'adequa als percentatges previstos en els articles 25 a 28 de la Llei 5/1990, del 9 de març, d'infraestructures hidràuliques de Catalunya. De la documentació facilitada no es desprèn quin ha estat el càlcul de la tarifa de servei inclosa en el contracte base formalitzat.
- S'ha produït un incompliment de la normativa d'incompatibilitats del personal per part d'un dels consellers de REGSEGA i subdirector general del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACC), que es va incorporar com a director i apoderat a l'empresa adjudicatària ASG dins del període legal d'incompatibilitats del personal, fixat en dos anys per la normativa.
- En el Modificat 3 del contracte base, del 27 de juliol del 2005, es va actualitzar el quadre de preus de referència aplicable a tot el projecte. La Sindicatura considera que la revisió s'hauria d'haver aplicat exclusivament als preus de les obres de concentració parcel·lària i de xarxa primària del sector 1, que eren les úniques que havien patit un retard de més de dos anys, previst com a causa habilitant de la revisió de preus d'acord amb el contracte base. S'observa, a més, una manca de justificació de la raó d'interès públic exigida per a aquesta modificació del contracte.
- En el Modificat 5 del contracte base s'introdueix un component mínim per hectàrea a l'estructura de la tarifa de consum i explotació-variable, amb la qual cosa la tarifa passaria a tenir una part fixa i una de variable, contràriament al contracte base, al Conveni entre el DACC-REGSEGA-Comunitat de Regants i al Reglament del servei de subministrament per a reg del Sistema Segarra-Garrigues, que preveuen que aquesta tarifa es facturi als beneficiaris en funció del consum real efectuat segons comptador. Així mateix, de l'anàlisi dels antecedents i de la documentació de què es disposa, no queda justificada ni la seva modificació ni el seu import. Aquesta modificació de la tarifa ja havia estat aplicada de facto a partir de l'any 2012, ja que constituïa un dels components del preu de l'aigua.

- Durant la posada en marxa del reg, es va aprovar l'aplicació de recàrrecs sobre la tarifa de servei: un recàrrec per adhesió tardana i un recàrrec per impagament. L'aplicació d'aquests recàrrecs és contrària al que preveuen el "Reglament del servei de subministrament per a reg del Sistema Segarra-Garrigues", vigent a partir del 16 de desembre del 2010, el contracte base i els convenis signats relatius al Canal Segarra-Garrigues, i no ha quedat acreditada la competència de la Comunitat de Regants i de la "Comissió de Seguiment de l'Explotació del Sistema de Regadiu Segarra-Garrigues" per aprovar-ne l'aplicació.
- El DACC ha aplicat bonificacions sobre la tarifa de consum i explotació-variable per import de 972.799 €. Atès que aquestes bonificacions reuneixen els requisits per ser considerades subvencions, la Sindicatura considera que s'haurien d'haver tramitat com a tals.
- Els anys 2011 i 2015, la Comunitat General de Regants del Canal Segarra Garrigues va aprovar el servei de subministrament d'aigua per a ús ramader i agroindustrial, respectivament, tot i que el Reglament del servei de subministrament per a reg del Sistema Segarra-Garrigues no preveia altres usos diferents del reg. A més, el subministrament d'aigua per a ús ramader i agroindustrial ha suposat uns sobrecostos de 371.959 €, que ha assumit el DACC i que han minorat els ingressos destinats al rescabament de la inversió de la Generalitat en la xarxa de regulació i transport.
- La compensació a la Comunitat de Regants per part del DACC reuneix els requisits per ser considerada subvenció a la Comunitat de Regants i, per tant, s'hauria d'haver tramitat com a tal. Els pagaments no s'estan realitzant prèvia presentació de les factures corresponents, sinó pels imports consignats en els pressupostos de la Generalitat.
- En el treball de fiscalització s'ha detectat una relació de convenis, amb repercussió econòmica i formalitzats per REGSA, REGSEGA, Infraestructures.cat i el DACC, entre ells o amb altres, relatius al Canal Segarra-Garrigues, l'objecte dels quals té naturalesa de contracte administratiu o de subvenció i, en conseqüència, estaven sotmesos a la normativa contractual o de subvencions.

Per últim, l'informe formula 8 recomanacions. Amb caràcter general, la Sindicatura insta a observar els principis d'economia, racionalitat i eficàcia en l'execució de grans infraestructures que comporten un volum elevat de despesa pública, com la del Canal Segarra-Garrigues.

Igualment, assenyala que caldria observar un major rigor en les fases de preparació i adjudicació dels contractes, a fi d'evitar modificacions d'aquests, derivades de deficiències en aquestes fases o de causes no previstes o no estipulades en els plecs i que, amb freqüència, impliquen increments de costos i desviacions temporals que desvirtuen les condicions en què han estat originàriament licitats.

Així mateix, i a la vista dels endarreriments en la total execució de les obres i dels sobrecostos significatius que s'han posat de manifest en aquesta fiscalització, es recomana al Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i a Infraestructures.cat que

posin en marxa les mesures i procediments que permetin efectuar una previsió més realista dels terminis i costos d'execució de les actuacions necessàries per a la finalització de la totalitat de les obres i la posada en funcionament del Canal Segarra-Garrigues, i la implantació d'una comptabilitat analítica que faciliti el seguiment de tots els conceptes de despesa i el seu finançament.

Aquesta nota resum té efectes merament informatius.
L'informe es pot consultar a www.sindicatura.cat.